

قسم:از سواحل نیلگون تاقاقتصاد

دانش‌بنیان دریایی

جزیره قشم، نگین در خشان خلیج فارس، با ظرفیت‌های طبیعی، جغرافیایی و زیرساختی بی‌نظیر خود، در حال تبدیل شدن به قطب اصلی توسعه اقتصاد دریامحور در ایران است. به گزارش اقتصادسزآمد، جزیره استراتژیک قشم که در تنگه هرمز واقع شده و دسترسی به آب‌های آزاد بین‌المللی را میسر می‌سازد، پتانسیل‌های عظیمی در حوزه‌های شیلات، آبی‌پروری، انرژی و گردشگری دریاپایی دارد. اما آنچه قشم را در مسیر توسعه‌ای پایدار و نوین قرار داده، رویکرد تحول‌آفرین آن در بهره‌گیری از دانش و فناوری است. قشم با زیرساخت‌های رو به توسعه‌ای مانند بندر کاوه، مراکز شیلاتی، تأسیسات انرژی، جاده‌ها و اسکله‌های تخصصی، بستری مساعد برای فعالیت شرکت‌های فناوری فراهم آورده است. علاوه بر این، نهادهایی همچون مرکز بین‌المللی رشد قشم، پارک زیست‌فناوری خلیج فارس و شرکت‌های سرمایه‌گذاری تخصصی آماده حمایت از طرح‌های نوآورانه هستند. مسائلی پیچیده‌ای مانند بهره‌برداری بهینه از منابع شیلاتی، توسعه انرژی‌های پاک دریایی، حمل‌ونقل پایدار، مدیریت پسماندهای دریایی و ارتقاء صنعت گردشگری دریایی، همگی نیازمند ورود نوآوری و فناوری‌های پیشرفته هستند. سازمان منطقه آزاد قشم با درک عمیق از نقش محوری شرکت‌های دانش‌بنیان به عنوان موتور محرک اقتصاد مقاومتی و بنیان نوآوری‌های صنعتی و فناوریانه، برنامه‌های جامعی برای حمایت از این شرکت‌ها در دست تدوین دارد تا چالش‌های دریایی را با نگاهی فناوریانه حل و فصل کند. اهمیت تمرکز بر اقتصاد دریامحور و نقش شرکت‌های دانش‌بنیان در منطقه‌ای مانند قشم، فرائز از یک انتخاب توسعه‌ای ساده است؛ این یک ضرورت استراتژیک برای آینده این جزیره و در ابعادی وسیع‌تر، برای کل کشور محسوب می‌شود.قشم به دلیل موقعیت جغرافیایی منحصر به فرد خود در تنگه هرمز، نه تنها یک گذرگاه مهم دریایی است بلکه دروازه‌ای به منابع عظیم طبیعی و فرصت‌های اقتصادی بی‌شمار دریایی به شمار می‌رود.

تمرکز بر اقتصاد دریامحور به قشم اجازه می‌دهد تا از مزیت‌های ذاتی خود، شامل ذخایر غنی شیلاتی، پتانسیل گسترده آبی‌پروری، ظرفیت‌های بی‌شمار در حوزه انرژی‌های پاک دریایی و چشم‌اندازهای بکر گردشگری دریایی، نهایت بهره‌برداری را داشته باشد.

این رویکرد نه تنها منجر به تنوع‌بخشی به منابع درآمدی جزیره می‌شود بلکه وابستگی به یک یا دو صنعت خاص را کاهش می‌دهد و تاب‌آوری اقتصادی آن را در برابر نوسانات بازار افزایش می‌دهد. در این میان، نقش شرکت‌های دانش‌بنیان حیاتی و تعیین‌کننده است و اقتصاد دریامحور مدرن، دیگر به روش‌های سنتی محدود نمی‌شود؛ بهره‌برداری بهینه و پایدار از منابع دریایی، مدیریت هوشمند پسماندها، توسعه حمل‌ونقل دریایی سبز و حتی ارتقاء تجربه گردشگری، همگی نیازمند فناوری‌های نوین- و نوآوری‌های علمی هستند. شرکت‌های دانش‌بنیان با ارائه راه‌حل‌های فناوریانه برای چالش‌هایی نظیر بهسرووری پایین در صید و صیادی، نیاز به انرژی‌های جایگزین، آلودگی دریا- و روش‌های نوین آبی‌پروری، می‌توانند تحولی عمیق در این حوزه‌ها ایجاد کنند. این شرکت‌ها موتور محرک اقتصاد مقاومتی هستند، زیرا با بومی‌سازی دانش و فناوری، وابستگی به خارج را کاهش داده و ارزش افزوده‌ای پایدار در داخل کشور ایجاد می‌کنند. سازمان منطقه آزاد قشم برای تحقق این چشم‌انداز، چندین راهکار عملیاتی را در دستور کار دارد که با هدف تسهیل حضور و رشد شرکت‌های دانش‌بنیان طراحی شده‌اند. این حمایت‌ها که در حال حاضر در مراحل کارشناسی و برنامه‌ریزی قرار دارند، شامل تسهیلات تأمین فضا، پشتیبانی مالی، کمک به توسعه فناوری و برندینگ، حضور در نمایشگاه‌ها و توسعه بازار است. همچنین، راه‌اندازی «مرکز خدمات بازاریابی و صادرات محصولات فناوریانه قشم» از جمله اقدامات کلیدی است که قرار است به عنوان بازوی تخصصی پشتیبانی از شرکت‌ها در زمینه‌های ثبت برند، بسته‌بندی، طراحی صنعتی، مشاوره صادرات و تدوین راهبرد فروش عمل کند.هدف نهایی این اقدامات، ایجاد یک فرآیند شفاف و تخصص محور برای جذب شرکت‌هایی با ظرفیت بالا در حوزه‌های دریایی است؛ شرکت‌هایی که نه تنها دارای ایده‌های فناوریانه هستند، بلکه توانایی تبدیل آن‌ها به محصولات و خدمات تجاری‌سازی‌شده را نیز دارند.با حمایت از این شرکت‌ها و فراهم آوردن زیرساخت‌های لازم، قشم می‌تواند به آزمایشگاهی برای توسعه فناوری‌های دریایی پیشرفته تبدیل شود. این امر نه تنها فرصت‌های شغلی متخصص محور ایجاد می‌کند، بلکه جوانان تحصیل کرده را به سمت فعالیت‌های تولیدی و فناوریانه جذب کرده و از مهاجرت نخبگان جلوگیری می‌کند.در نهایت، تلفیق این دو مفهوم یعنی اقتصاد دریامحور و دانش‌بنیان، قشم را به مدلی موفق برای توسعه پایدار و هوشمند در سطح ملی و حتی منطقه‌ای تبدیل خواهد کرد. این رویکرد، جزیره را در مسیر تبدیل شدن به یک قطب اقتصادی نوین قرار می‌دهد که هم از مواهب طبیعی خود بهره می‌برد و هم با قدرت دانش، آینده‌ای روشن‌تر را رقم می‌زند. /تسنیم

سازمان **گروه بین‌الملل –امید اسماعیلی** – دو هفته قبل بود که تام باراک، نماینده ویژه آمریکا در امور سوریه و سفیر واشنگتن در ترکیه در یک نشست خبری اعلام کرد که یک شرکت خصوصی آمریکایی می‌تواند کنترل کریدور «زنگزور» را برعهده بگیرد تا مذاکرات صلح بین باکو و ایروان پیشرفت داشته باشند. اظهارات باراک اولین تأیید رسمی است که دولت رئیس‌جمهور جدید آمریکا، دونالد ترامپ پیشنهاد داده است تا این مسیر توسط یک شرکت تجاری خصوصی آمریکایی مدیریت شود که مثلاً نقش «ضامن بی‌طرف» را ایفا کند. حالا اما یک رسانه اسپانیایی به نام Periodista Digital از سندی محرمانه پرده برداشته که می‌تواند موازنه قدرت در منطقه را به کلی تغییر دهد. براساس گزارش این رسانه اسپانیایی، تفاهم‌نام‌های مخفی میان ایالات متحده و ارمنستان در مورد کریدور زنگزور به امضا رسیده که واشنگتن آن را «پل ترامپ» می‌نامد؛ مسیری استراتژیک که آذربایجان را به نخجوان متصل می‌کند و در قلب منافع ایران، روسیه، ترکیه و اتحادیه اروپا قرار دارد.

به گزارش روزنامه اقتصاد سرآمد، کریدور زنگزور به عنوان یکی از پروژه‌های ژئوپلیتیکی حساس در منطقه قفقاز جنوبی، موضوعی است که در سال‌های اخیر به دلیل پیامدهای عمیق آن بر منافع ملی ایران، توجه ویژه‌ای را به خود جلب کرده است. منطقه قفقاز جنوبی، با موقعیت ژئوپلیتیکی حساس خود در محل تلاقی اروپا و آسیا، همواره کانون رقابت‌های پیچیده قومی، سیاسی و اقتصادی بوده است. کریدور زنگزور که قرار است ارتباط زمینی مستقیمی بین جمهوری آذربایجان و استان نخجوان از طریق خاک ارمنستان برقرار کند، در نگاه اول یک پروژه اقتصادی و لجستیکی به نظر می‌رسد، اما با نگاهی دقیق‌تر، به‌ویژه از منظر ایران، این پروژه به عنوان یک تهدید استراتژیک ظاهر می‌شود که می‌تواند توازن قدرت منطقه‌ای را به ضرر ایران تغییر داده و دسترسی ایران به همسایگان شمالی را مختل کند.

پیشنهاد ایالات متحده برای اجاره ۱۰۰ساله کریدور زنگزور، نشان‌دهنده اهمیت راهبردی این کریدور برای تضعیف محور روسیه- ایران-چین و تأمین امنیت انرژی اتحادیه اروپا با کاهش وابستگی به مسکو است. در طول تاریخ، منطقه قفقاز جنوبی همواره میدان رقابت قدرت‌های منطقه مانند روسیه، ایران و عثمانی بوده است. پس از فروپاشی شوروی و استقلال جمهوری‌های آذربایجان، ارمنستان و گرجستان، این منطقه با ورود اتحادیه اروپا و ایالات متحده و همچنین درگیری بلندمدت قریباغ، به کانون رقابت جهانی تبدیل شد؛ به‌ویژه اینکه پس از جنگ دوم قریباغ در سال ۲۰۲۰ و کنترل آن توسط نیروهای آذری، اختلافات تشدید شد که ریشه در ادعاهای باکو در مورد کریدور زنگزور دارد که جنوب ارمنستان را جدا و جمهوری آذربایجان را به نخجوان متصل می‌کند.

پروژه کریدور زنگزور طیف وسیعی از موافقان و مخالفان خاص خود را دارد که در این میان ایران به عنوان مهم‌ترین مخالف آن شناخته می‌شود، در حالی که این طرح با اهداف راهبردی سازمان کشورهای ترک و همچنین ناتو به نوعی همسو شده است. چین نیز به دلیل رونق کریدور میانی تاکنون موضع تقریباً مثبتی داشته، اما روسیه به عنوان با نفوذترین قدرت منطقه‌ای، تاکنون رویکرد تقریباً میانه در پیش گرفته است، ولی بروز برخی اختلافات با باکو می‌تواند باعث تغییر این موضع شود. البته ترکیه از این پیشنهاد ابراز بی‌اطلاعی کرده و ارمنستان نیز اعلام کرده که براساس قوانین کشور، اراضی ارمنستان فقط به منظور کشاورزی می‌تواند اجاره داده شود. گزینه‌ای که سفیر ایالات متحده مطرح می‌کند، غیرممکن است. با وجود این، این پیشنهاد نشان‌دهنده اهمیت راهبردی قفقاز جنوبی و کریدور زنگزور برای دولت ترامپ است.

تفاهم مخفیانه و ورود آمریکا به ارمنستان

نشریه اسپانیایی Periodista Digital ادعا کرده است که به یک تفاهم‌نامه مخفی در مورد کریدور زنگزور دست یافته و این سند توسط ارمنستان و ایالات متحده تأیید شده است. در گزارش این نشریه اسپانیایی آمده است که دیاسپورای ارمنی در فرانسه که با دولت ارمنستان ارتباط دارند، به نسخه‌ای محرمانه از این سند دسترسی پیدا کرده‌اند. طبق این اطلاعات، در توضیح آن آمده است: «این یک کریدور حمل‌ونقل ۴۲کیلومتری است که از منطقه سیونیک ارمنستان عبور می‌کند. این کریدور، آذربایجان را به نخجوان متصل می‌کند که موقعیتی استراتژیک در مرز ارمنستان و ایران دارد. ایجاد این کریدور یکی از خواسته‌های اصلی آذربایجان پس از جنگ ۲۰۲۰ بود. ارمنستان تلاش‌هایی برای جلوگیری از ایجاد این کریدور انجام داده است؛ زیرا می‌تواند منجر به از دست دادن بخش بزرگی از خاک ارمنستان شود. طبق این سند، ارمنستان حاکمیت خود را بر منطقه سیونیک حفظ می‌کند، اما با وجود این، مشخص است که کریدور حمل‌ونقل توسط یک شرکت خصوصی آمریکایی که مجوز لازم را دریافت کرده است، مدیریت خواهد شد. توزیع درآمد حاصل از استفاده از این کریدور در این توافق منعکس شده است. شرکت آمریکایی ۴۰درصد از درآمد و ارمنستان ۳۰درصد را دریافت خواهد کرد. بنابراین، ارمنستان حداقل به مدت ۹۹سال از قلمرو خود محروم خواهد شد.» امنیت توسط یک شرکت آمریکایی تأمین خواهد شد. این مقاله همچنین اشاره می‌کند که این تفاهم‌نامه شامل استقرار نیروهای نظامی آمریکایی در خاک ارمنستان نیز می‌شود: «طبق اطلاعات دریافتی، این نیروها نیروهای عادی آمریکایی نخواهند بود، بلکه اعضای یک شرکت نظامی خصوصی آمریکایی خواهند بود. گمان می‌رود تعداد این نیروها حدود ۱۰۰۰ نفر باشد و آن‌ها مسئول تأمین امنیت در امتداد کریدور خواهند بود.» گزارش شده است که طبق این تفاهم‌نامه، شرکت خصوصی می‌تواند برای محافظت از کریدور از زور استفاده کند. طبق گزارش این نشریه، مرز در ابتدا توسط نیروهایی بدون سلاح سنگین محافظت خواهد شد.

خبرگزاری اسپونیک روسیه نیز در همین رابطه نوشت، آذربایجان پس از امضای توافق‌نامه آتش‌بس ۲۰۲۰ که خواستار عبور بدون مانع افراد، وسایل نقلیه و کالاها بین آذربایجان و نخجوان بود، به‌طور مداوم ارمنستان را تحت فشار قرار داده است تا اجازه ایجاد این مسیر را که بیشتر به عنوان کریدور زنگزور شناخته می‌شود، بدهد.

زنگزور منطقه‌ای تاریخی و جغرافیایی در ارمنستان شرقی است و در دامنه‌های کوه‌هایی با همین نام جای گرفته و امروزه عمدتاً با استان سیونیک جمهوری ارمنستان مطابقت دارد، اما کریدور زنگزور (یا کریدور زنگه‌زور) به منطقه‌ای در جنوب قفقاز اشاره دارد که نقش مهمی در ارتباطات جغرافیایی و حمل‌ونقل در ایسن منطقه ایفا می‌کند. این کریدور در واقع راهی است که جمهوری آذربایجان را از طریق ارمنستان به نخجوان و در نهایت به ترکیه متصل می‌کند. کریدور زنگزور در منطقه‌ای بین ارمنستان و نخجوان قرار دارد. نخجوان یک منطقه خودمختار متعلق به جمهوری آذربایجان است که به صورت زمینی با خاک اصلی آذربایجان متصل نیست و توسط ارمنستان از آن جدا شده است. این کریدور از بخش جنوبی ارمنستان، یعنی استان سیونیک (که گاهی زنگزور نامیده می‌شود)، عبور می‌کند.

منطقه زنگزور که امروز در کانون توجه تحولات ژئوپلیتیکی قفقاز جنوبی قرار دارد، در گذشته بخشی از قلمرو ایران قاجاریه بود، اما در پی عهدنامه گلستان در سال ۱۸۱۳ به امپراتوری روسیه واگذار شد. با تشکیل اتحاد جماهیر شوروی، بخش‌هایی از زنگزور از جمله مناطق گوریس، کاپان، مغری و سیسیان در چارچوب جمهوری شوروی

ایران، روسیه و چین متضرر کریدور آمریکایی

در قفقاز؛ «سرآمد» گزارش می‌دهد

ورود محرمانه آمریکا به کریدور زنگزور

تفاهم‌نامه مخفی میان امریکا و ارمنستان برای کریدور زنگزور امضا شده است

ارمنستان تعریف شد و در سال ۱۹۹۵ رسماً به استان سیونیک پیوستند. در ۲۹توامبر ۱۹۲۰، با استقرار حکومت شوروی در ارمنستان، روز بعد مقامات آذربایجان شوروی به منظور رفع مناقشات ارضی، با واگذاری زنگزور به جمهوری تازه تأسیس شوروی ارمنستان موافقت کردند؛ تصمیمی که بخشی از توافقات داخلی اتحاد جماهیر شوروی در بازتوزیع سرزمینی بود.

با نزدیک‌شدن به پایان دهه ۱۹۸۰ و شعله‌ورشدن دوباره مناقشه قریباغ، تنش‌های قومیتی در این منطقه نیز بالا گرفت. در این دوران، ارانمه ساکن جمهوری آذربایجان به ارمنستان مهاجرت کردند و در مقابل، تمامی آذربایجانی‌های ساکن زنگزور و دیگر مناطق ارمنستان نیز به جمهوری آذربایجان گریختند. در دوران شوروی، مسیر راه‌آهنی که از اردوباد، آگاراک، مغری، متنجوان و زنگلان عبور می‌کرد، زنگزور را به دیگر نقاط منطقه متصل می‌کرد، اما با آغاز جنگ اول قریباغ، این مسیرها به‌ویژه مسیر زمینی بین نخجوان و جمهوری آذربایجان که از خاک ارمنستان می‌گذشت، قطع شد و ارتباط مستقیم زمینی میان آن‌ها از بین رفت.

اهمیت زنگزور در پساجنگ ایران و اسرائیل

نگرانی ایران صرفاً به از دست رفتن یا انسداد مرز با ارمنستان محدود نمی‌شود، بلکه دغدغه اصلی، پیامدهای راهبردی فعال‌شدن این مسیر است. بسیاری از تحلیل‌گران معتقدند، نگرانی‌های مطرح‌شده در مورد حذف مرز ایران و ارمنستان،

بخشی از پروژه «یک کمربند-یک راه» محسوب می‌شود. چین از سال ۲۰۱۳ تاکنون با کشورهای منطقه همچون جمهوری آذربایجان، ارمنستان، گرجستان و کشورهای آسیای میانه قراردادهای تجاری و ترانزیتی در قالب طرح جاده ابریشم امضا کرده است.

این کارشناس مسائل بین‌الملل در پایان گفت: کریدور زنگزور، اگر تحت نفوذ غرب قرار گیرد، عملاً به کانال رقیب پروژه‌های چینی تبدیل شده و می‌تواند بخشی از مسیرهای اتصال شرق به غرب را از کنترل چین خارج کند. این مسیر همچنین مزیت چین در استفاده از بنادر و راه‌آهن‌های قفقاز جنوبی برای دسترسی به اروپا را تهدید خواهد کرد و موجب رقابت ژئوپلیتیکی جدیدی در این منطقه خواهد شد.

برخی کارشناسان نیز می‌گویند: کریدور زنگزور می‌تواند به عنوان بخشی از یک استراتژی گسترده‌تر برای تضعیف نفوذ ایران در منطقه عمل کند. ایران به عنوان یک قدرت منطقه‌ای، در سال‌های اخیر تلاش کرده است تا با تقویت روابط با کشورهای همسایه، از جمله ارمنستان و گرجستان، موقعیت خود را در قفقاز مستحکم کند، اما کریدور زنگزور می‌تواند این تلاش‌ها را خنثی و ایران را در منطقه منزوی‌تر کند. این انزوا نه تنها از نظر سیاسی و اقتصادی، بلکه از نظر نظامی نیز می‌تواند برای ایران خطرناک باشد.

بدون شرح

قاب دوربین

عکس: اصغر بشارتی